

Standpunt LTO Nederland

Eerste appreciatie voorstellen Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2028-2034

Achtergrond:

Op 16 juli 2025 presenteerde de Europese Commissie haar voorstellen voor het GLB en de meerjarenbegroting (MFK) voor de periode 2028-2034. Dit volgt op haar 'Visie voor Landbouw en Voedsel' waarin vier *priority areas* uiteen worden gezet: eerlijke lonen, concurrentievermogen en veerkracht, toekomstbestendig producenten en diverse algemene belangen voor boer/tuinder en consument.

De Europese Commissie stelt nu voor om het budget voor het GLB samen te voegen met andere EU-budgetten, waaronder voor regionaal beleid, in een '*European Economic, Territorial, Social, Rural & Maritime Sustainable Prosperity & Security Fund*' van 865 miljard euro. In plaats van een Nationaal Strategisch Plan (NSP) moeten lidstaten straks een Nationaal en Regionaal Partnership (NRP) plan maken.

Van het budget wordt 295,7 miljard geoormerkt voor het GLB (en visserij). Nederland mag rekenen op € 8,5 miljard euro, waarvan een deel geoormerkt voor land- en tuinbouw. Onduidelijk is nog welk deel. Er wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen pijler 1 (directe betalingen, zoals voor de eco-regeling) en pijler 2 (o.a. ANLb, jonge boerensteun en brede weersverzekering).

Uit een eerste analyse maakt LTO op dat het voorstel een verdere daling van het GLB-budget tot gevolg heeft. Lidstaten moeten daarnaast wel een flink aantal maatregelen opnemen in hun NRP, en die dan co-financieren. Voor veel maatregelen geldt een verlaagd minimum cofinanciering van 30%. Er geldt geen maximum. Gelet op de potentiële verlaging van het GLB-budget en de gevraagde co-financiering, komt de financierbaarheid van het GLB in de knel, ook al wordt de hectaresteun in het voorstel verlaagd naar 130-240 euro per hectare landbouwgrond.

De Europese Commissie zal per lidstaat met aanbevelingen komen voor het NRP-plan. In deze aanbevelingen zal de Commissie waarborgen dat de er voldoende aandacht is voor een eerlijk inkomen voor agrariërs, steun aan de nieuwe generatie boeren en tuinders, weerbaarheid, kennis & innovatie, de digitale transitie, klimaat/biodiversiteit en dierenwelzijn. Hieruit blijkt dat het GLB vele doelen nastreeft en dat klimaat & milieu onverminderd belangrijk blijven. Al deze doelen dienen dus nagestreefd te worden met een aanzienlijk kleinere budgettoedeling voor Nederland.

Naast het GLB komt er wel een Europees '*Competitiveness Fund*' met geld voor onderzoek en innovatie. Voor Horizon Europe wordt 175 miljard euro gereserveerd, waarvan 19 miljard euro voor gezondheid, biotechnologie, landbouw en bio-economie.

De voorstellen van de Europese Commissie zijn veelomvattend en betekenen een grote herziening ten opzichte van het huidige stelsel van het GLB en de Europese meerjarenbegroting. De impact van de grote hoeveelheid wijzigingen op verschillende sectoren zal door LTO grondig geanalyseerd worden, ook in samenspraak met partnerorganisaties, het ministerie van LNV en de Europese Commissie.

Echter omdat de voorstellen nu al in behandeling worden genomen, deelt LTO onderstaand een eerste appreciatie op hoofdlijnen.

Eerste appreciatie van de voorstellen door LTO Nederland:

- LTO pleit in EU-verband voor behoud van het GLB budget gezien het belang van voedselzekerheid in het kader van geopolitieke spanningen en behoud van instrumenten die vergroening en verduurzaming stimuleren.
- Verschillende implementatie van het nieuwe GLB door lidstaten, zoals door nationale cofinanciering, mag niet leiden tot een ongelijker Europees speelveld.
- LTO steunt modernisering van het GLB: meer inzet op doelsturing en duurzaamheid gekoppeld aan de markt (o.a. door te werken met KPIs), risicomanagement (o.a. brede weersverzekering), en op bepaalde groepen: jonge boeren en tuinders, vrouwen en zij-instromers.
- LTO wil blijvende financiële ondersteuning voor erkende Producenten Organisaties.
- Gezien de bijzondere positie van de schapen- en vleesveehouderij (o.a. door blauwtong en de komst van de wolf) steunt LTO invoering van een dierpremie voor deze sectoren.
- Gezien de complexiteit van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de bijzondere kenmerken van de landbouwsector, moet het ministerie van LNV de leiding hebben bij de onderhandelingen in Brussel over het GLB na 2027, en daarmee ook het landbouwdeel van de verordeningen over het NRPP, GMO en het *Performance Framework*, en het landbouwdeel van het *European Economic, Territorial, Social, Rural & Maritime Sustainable Prosperity & Security Fund*.
- Totstandkoming en implementatie van een nieuw GLB vanaf 2028 is niet realistisch, LTO pleit daarom in EU-verband voor minimaal één overgangsjaar

Toelichting:

Het GLB heeft sinds de invoering in 1962 als doel gehad om de inwoners van Europa te verzekeren van voldoende veilig en gezond voedsel tegen betaalbare prijzen voor de consument, ook in tijden van crises. Dit is als zodanig opgenomen in het Europees Verdrag. LTO pleit daarom voor behoud van het GLB-budget voor Nederland. LTO en NAJK hebben deze wens op 18 juni 2025 verwoord in een brief aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en Financiën. Met de vele uitdagingen zijn de middelen die Nederland in het huidige MFK-voorstel toebedeeld krijgt niet toereikend.

Het GLB is in deze tijden van geopolitieke turbulentie meer dan ooit een strategisch veiligheidsbelang voor de Europese Unie, met name voor duurzame voedselzekerheid en weerbaarheid. Nederland kent een concurrerende, kennisintensieve agrosector die van oudsher sterk gericht is op export, maar waar ook zware opgaven liggen tot steeds duurzamere productie. Bij het opstellen van het standpuntbepaling over de gehele Europese Meerjarenbegroting moet er daarom voldoende aandacht zijn voor agrosector. Het ministerie van LNV dient in het kabinet leidend te zijn voor dat onderdeel de positiebepaling als het landbouw betreft. Gezien de vele onzekerheden rond het MFK en de internationale prioriteiten voor de Europese Unie dient het de eerste positie op hoofdlijnen te zijn.

LTO vindt dat de toedeling van het GLB-budget aan de EU-lidstaten voor Nederland zeer nadelig uitvalt. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de specifieke kenmerken van de Nederlandse land- en tuinbouw, en de grote uitdagingen zoals op het terrein van stikstof, klimaat en biodiversiteit. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, is ruimte voor voldoende financiering van investeringen en beloningen voor duurzaamheidsmaatregelen die niet uit de markt terugverdiend kunnen worden uiterst noodzakelijk. Ook wordt niet genoeg rekening gehouden met de hoge organisatiegraad van Nederlandse boeren en tuinders in producentenorganisaties. Als dit niet verandert, zullen er in nauw overleg met de stakeholders, zoals de provincies, ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden.

Gezien de snel veranderende omstandigheden is LTO overtuigd van de noodzaak om het GLB te moderniseren. Maar binnen het nieuwe NRP moet het GLB wel gericht blijven op actieve boeren en tuinders, en op de agrarische activiteiten op hun gezinsbedrijven. LTO wil daarbij inzetten op een beperkt aantal doelgerichte activiteiten (doelsturing), met name de eco-regeling, agrarische natuurbeheer (ANLb), sectorale initiatieven, jonge boeren en tuinders stikstof en risicobeheer (brede weersverzekering). Gezien de bijzondere positie van de schapen- en vleesveehouderij (o.a. door blauwtong en de komst van de wolf) steunt LTO invoering van een dierpremie voor deze sectoren. LTO constateert dat in het GLB-voorstel het ANLb en eco-regeling onder één maatregel vallen, met verplichte cofinanciering. Uitwerking vraagt daarom extra aandacht en een gezamenlijke aanpak van alle stakeholders.

Met de ervaringen van de invoering van het huidige GLB nog in gedachten, inclusief de aanwijzing van 2023 door toenmalig minister Adema als 'leerjaar', constateert LTO dat de totstandkoming en invoering van een nieuw GLB in 2028 nu al onhaalbaar is. Daarom pleit LTO voor extra tijd voor de implementatie, door alvast minimaal één overgangsjaar te programmeren.

LTO ziet in de uitbreiding van het Horizon Europe budget een stevig fundament voor de toekomstige land- en tuinbouw. Belangrijk is hierbij dat het nieuwe Horizon programma aansluit bij de onderzoeksprioriteiten van Nederlandse boeren en tuinders, zoals precisietechnieken, AI, natuurinclusieve en biologische productie in de Nederlandse vruchtbare delta. Dat kan het NRP-plan versterken als het gaat om kennis & innovatie.